

Ментальне здоров'я та психологічна допомога в умовах сучасних викликів

*Надія Савчук, канд. психол., н., доцент,
доцент кафедри соціогуманітарних технологій,
Єва Ковальчук, здобувач
першого (бакалаврського) вищої освіти
спеціальності 053 Психологія ПС-13,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк*

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Проблема соціалізації військовослужбовців після проходження служби є однією з найбільш актуальних у сучасному суспільстві. Військовослужбовці, які повертаються до цивільного життя після служби, часто стикаються з низкою проблем, пов'язаних із адаптацією до нових соціальних умов. Психологічні травми, зокрема посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), труднощі в пошуку роботи, соціальна ізоляція – це лише кілька з багатьох викликів, які постають перед ветеранами.

Основні аспекти стосуються підтримки сім'ї та близьких та впливу армійського середовища на формування особистості військовослужбовця. Для багатьох ветеранів родина є тим осередком, який забезпечує емоційну та соціальну підтримку. Родина та друзі допомагають адаптуватися до змін, особливо після повернення з армії. Армія створює специфічні умови для розвитку військовослужбовця, де важливими є дисципліна, виконання наказів, а також взаємодія з іншими військовими. Однак таке середовище може призвести до змін в особистісній сфері, зокрема у ставленні до соціальних норм і взаємодії з цивільним населенням.

Аналіз зарубіжного досвіду допомагає визначити найефективніші методи підтримки військових під час цього складного періоду. Наприклад, у США процес реабілітації та соціалізації ветеранів включає спеціальну програму Transition Assistance Program (ТАР), яка допомагає військовослужбовцям адаптуватися до цивільного життя після служби. Програма включає тренінги з пошуку роботи, навчання новим професіям, психологічну підтримку та інші заходи. Ветерани отримують доступ до соціальних служб, допомоги в отриманні освіти, а також підтримку в емоційному і психологічному аспекті.

У Великій Британії військові також мають доступ до програм, що підтримують їх адаптацію до цивільного життя. Програма реабілітації для ветеранів надає не лише професійну перепідготовку, а й психологічну підтримку. Канадська система підтримки ветеранів має схожі механізми допомоги, включаючи надання фінансової допомоги, медичних послуг і програм для реінтеграції в суспільство.

Варто зауважити, що посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) є одним з основних психологічних бар'єрів для адаптації військовослужбовців до цивільного життя. ПТСР може виникати після пережитих бойових дій або інших стресових ситуацій. Це захворювання має серйозний вплив на соціальну адаптацію, заважаючи людині встановлювати здорові стосунки з іншими людьми і виконувати повсякденні обов'язки.

Зарубіжний досвід показує, що успішна соціалізація ветеранів можлива лише за умови комплексного підходу, який включає не тільки професійну перепідготовку, а й психологічну реабілітацію, підтримку в соціальній сфері та допомогу у впровадженні нових навичок для життя в цивільному суспільстві. Програми, подібні до ТАР у США, можуть бути дуже корисними у нашій країні, де ветерани також потребують комплексної підтримки після служби.

У нашій країні існують різноманітні програми, що допомагають військовим адаптуватися до цивільного життя, зокрема через психологічну підтримку, курси професійної перепідготовки та соціальні програми. Також громадські організації активно допомагають ветеранам через волонтерські ініціативи, організацію зустрічей, тренінгів та соціальних проектів. Це є важливим аспектом підтримки адаптації ветеранів до мирного життя. Наприклад, у Луцькому національному технічному університеті функціонує ветеранський простір «VETERAN HUB», робота якого полягає у налагодженні контактів, взаємодії та допомозі військовослужбовцям, ветеранам та членам їх сімей.

Для покращення соціалізації військовослужбовців в Україні слід розробити та впровадити спеціалізовані програми, що включають: розширену психологічну підтримку для ветеранів (робота з ПТСР), професійну перепідготовку і допомогу у пошуку роботи, підтримку ветеранів в процесі соціальної адаптації через спеціалізовані громадські організації та державні програми тощо. Зарубіжні дослідження показують, що ці програми мають великий успіх, особливо коли йдеться про підтримку ветеранів на всіх етапах адаптації.

Отже, проблема соціалізації військовослужбовців є багатогранною і потребує комплексного підходу. Важливо, щоб держава, громада та інші організації взаємодіяли для створення ефективної системи підтримки ветеранів. Підвищення рівня соціальної інтеграції військових, забезпечення належної психологічної підтримки та надання можливостей для працевлаштування є основними шляхами вирішення цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Лелеченко А. Роль громадських організацій у забезпеченні соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей у рамках державно-громадського партнерства. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. №1(9). С. 488-499.

2. Холодков А. Актуальні проблеми соціалізації військовослужбовців з інвалідністю внаслідок війни. *Київський часопис права*. 2023. №1. С. 240-244.